

ISSN: 2985-2366 (Online)

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน
Journal of Administration Management and Sustainable Development

Homepage: <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd>e-mail: jamsdonline@gmail.com

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดหนองคาย Factors affecting local election behavior among eligible voters in Nong Khai Province

วิริยะ หอมไกรลาส^{1*}, สันยุสนา สวัสดิ์ไธสง², ละมัย ร่มเย็น³

Viriya Homkailas^{1*}, Sanyasorn Swasthaisong², Lamai Romyen³

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{2,3}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹Master of Public Administration Program in Public Administration, Sakon Nakhon Rajabhat University

^{2,3}Department of Public Administration, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: sudjai.pun@gmail.com^{1*}, sanyasorn@snru.ac.th², lamairomyen@gmail.com³

Received: October 08, 2025

Revised: November 06, 2025

Accepted: November 12, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดหนองคายตามปัจจัยส่วนบุคคล รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์และตรวจสอบอิทธิพลของทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อพฤติกรรมดังกล่าว กลุ่มตัวอย่าง 400 คน ได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิตาม 9 อำเภอ เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พร้อมค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาและค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟาครอนบาคทั้งฉบับและรายมิติอยู่ในระดับดี ข้อมูลวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการเปรียบเทียบรายคู่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการถดถอยเชิงพหุคูณ โดยตรวจสอบสมมติฐานสำคัญ ได้แก่ ความเป็นเชิงเส้น ความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อน การแจกแจงใกล้ปกติของค่าคลาดเคลื่อน ความแปรปรวนคงที่ และการไม่มีพหุสหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และพฤติกรรมการเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบพบว่า รายได้แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ และอายุแตกต่างกันเฉพาะด้านอุดมการณ์ ส่วนเพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และประสบการณ์ทางการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมในระดับสูง ขณะที่ทัศนคติทางการเมืองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง แบบจำลองถดถอยยืนยันอิทธิพลทางบวกของทั้งสองตัวแปร โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีน้ำหนักมากกว่า และแบบจำลองผ่านเกณฑ์สมมติฐานทั้งหมดอยู่ในระดับยอมรับได้

คำสำคัญ: ทัศนคติทางการเมือง, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, พฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น, ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

Abstract

This study examined differences in local electoral behavior among eligible voters in Nong Khai by personal factors and investigated the relationships and influences of political attitudes and political participation on such behavior. The sample comprised 400 respondents obtained through stratified sampling across nine districts. The research instrument was a five-point Likert-scale questionnaire consisting of four sections: personal factors, political attitudes, political participation, and local election behavior. Content validity was reviewed by five experts, and reliability for the whole scale and subscales was at acceptable levels. Data were analyzed using descriptive statistics, t-tests, one-way ANOVA with pairwise comparisons, Pearson correlations, and multiple regression. Assumption checks showed that there was linearity, independence of errors, normality of residuals, homoscedasticity, and no multicollinearity within acceptable limits. Findings showed high levels of political attitudes, political participation, and local electoral behavior. Group comparisons revealed significant disparities based on monthly income and an age effect limited to the ideology dimension, whereas sex, marital status, occupation, and political experience exhibited no significant differences. There was a strong positive correlation between political participation and voting behavior, and a moderate positive correlation between political attitudes and voting behavior. Multiple regression confirmed positive influences of both predictors on electoral behavior, with political participation exerting the stronger effect. The model fit indices were satisfactory.

Keywords: political attitude, political participation, electoral behavior, eligible voter

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกลไกพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับพื้นที่ เพราะผลของนโยบายและการบริหารจัดการท้องถิ่นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยตรง ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณะและกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสาธารณะ ความเข้มแข็งของเมืองท้องถิ่นจึงพึ่งพาพฤติกรรมการใช้สิทธิและการตัดสินใจเลือกของประชาชนอย่างมีข้อมูลและมีความรับผิดชอบทางการเมือง อย่างไรก็ตาม หลายพื้นที่ยังเผชิญความท้าทายด้านพฤติกรรมเลือกตั้ง เช่น ความแตกต่างระหว่างกลุ่มประชากร ความไม่สม่ำเสมอของการมีส่วนร่วมในชีวิตประจำวัน และข้อจำกัดด้านการรับรู้ข้อมูลเชิงนโยบาย ช่องว่างเหล่านี้ทำให้เกิดคำถามเชิงประจักษ์ว่า อะไรคือปัจจัยที่เชื่อมโยงจากทัศนคติทางการเมืองของประชาชน ไปสู่การลงมือมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมเลือกตั้งจริงในคูหา ในบริบทจังหวัดหนองคาย โครงสร้างชุมชน เครือข่ายสังคม และช่องทางการสื่อสารท้องถิ่นมีความใกล้ชิด เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล

และการชวนเชิญเข้าร่วมกิจกรรมของสาธารณะ ขณะเดียวกันพื้นที่ยังมีความหลากหลายของลักษณะส่วนบุคคล ทั้งช่วงวัย อาชีพ และระดับรายได้ ซึ่งอาจสัมพันธ์กับต้นทุนการเข้าถึงข้อมูล เวลา และการเดินทาง ความหลากหลายดังกล่าวอาจทำให้ ผลของปัจจัยส่วนบุคคลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งแตกต่างกันไปตามกลุ่มย่อยของประชากรในพื้นที่ การทำความเข้าใจ ความสัมพันธ์เชิงระบบระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ทศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และพฤติกรรม การเลือกตั้ง จึงเป็นโจทย์เชิงวิชาการและเชิงนโยบายที่สำคัญ วรรณกรรมจำนวนมากชี้ว่าทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วม ทางการเมืองมีบทบาทต่อพฤติกรรมการใช้สิทธิและการตัดสินใจเลือก แต่หลักฐานเชิงประจักษ์ที่เจาะจงต่อบริบท จังหวัดหนองคายยังมีจำกัด

นอกจากนี้ หลายงานศึกษาเน้นวัดระดับความคิดเห็นและพฤติกรรมแบบแยกส่วน ยังขาดแบบจำลองเชิงพยากรณ์ ที่ตรวจสอบสมมติฐานทางสถิติอย่างเป็นระบบ เพื่อชี้แจงน้ำหนักอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขของพื้นที่จริง งานวิจัยนี้ จึงออกแบบให้ตรวจสอบทั้งความแตกต่างตามปัจจัยส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลัก และอิทธิพลเชิงสาเหตุเชิงสถิติ ผ่านแบบจำลองถดถอยพหุคูณ พร้อมการตรวจสอบสมมติฐานของแบบจำลองอย่างครบถ้วน เพื่อเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว ความสำคัญของการศึกษานี้มีอยู่ในสามมิติ มิติวิชาการ งานวิจัยนำเสนอหลักฐานเชิงประจักษ์ในระดับจังหวัดที่อธิบาย ความเชื่อมโยงจากทัศนคติไปสู่การมีส่วนร่วม และต่อเนื่องไปสู่พฤติกรรมเลือกตั้ง พร้อมแบบจำลองเชิงพยากรณ์ที่ผ่านเกณฑ์ ทางสถิติ มิติระเบียบวิธี งานวิจัยยกระดับมาตรฐานการรายงานผลด้วยการตรวจสอบสมมติฐานของแบบจำลองอย่างเป็นระบบ การรายงานตัวชี้วัดความสอดคล้องของแบบจำลอง และการอธิบายขนาดอิทธิพลเชิงเปรียบเทียบของตัวแปรที่ชัดเจน มิตินโยบาย และปฏิบัติการ ข้อค้นพบให้แนวทางออกแบบมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่เข้าถึงได้ ลดต้นทุนเวลา ระยะเวลา ขั้นตอน และการเข้าถึงข้อมูล ตลอดจนใช้ประโยชน์จากเครือข่ายชุมชนในการเชื่อมจากความตั้งใจไปสู่การลงมือจริง เพื่อยกระดับ พฤติกรรมการใช้สิทธิของประชาชนอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจดำเนินการวิจัยเรื่องนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คำตอบต่อโจทย์สำคัญของการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดหนองคาย ว่าปัจจัยใดแตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยใดสัมพันธ์และส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมเลือกตั้ง และสามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นสมการเชิงพยากรณ์ที่นำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายได้จริง ผลลัพธ์ที่ได้คาดว่าจะช่วยเสริมสร้าง ฐานความรู้สำหรับนักวิชาการ หน่วยงานเลือกตั้งท้องถิ่น และผู้กำหนดนโยบาย ในการออกแบบมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และยกระดับคุณภาพประชาธิปไตยในระดับพื้นที่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และพฤติกรรมเลือกตั้งท้องถิ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเลือกตั้งท้องถิ่นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ทางการเมือง
3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อพฤติกรรมเลือกตั้งท้องถิ่น

การทบทวนวรรณกรรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งชี้ให้เห็นว่า การตัดสินใจในคูหาไม่ได้เกิดจากเหตุผลด้านใดด้านหนึ่ง แต่เป็นผล จากหลายปัจจัยที่ทำงานร่วมกัน แนวคิดการเลือกอย่างมีเหตุผลอธิบายว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะชั่งน้ำหนักระหว่างต้นทุน กับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น เวลา ค่าเดินทาง ความยุ่งยากของขั้นตอน เทียบกับผลลัพธ์เชิงนโยบายหรือความพึงพอใจ ทางการเมือง (Downs, 1957; Riker & Ordeshook, 1968) ขณะเดียวกัน แนวจิตวิทยาการเมืองเสนอว่า การยึดโยง

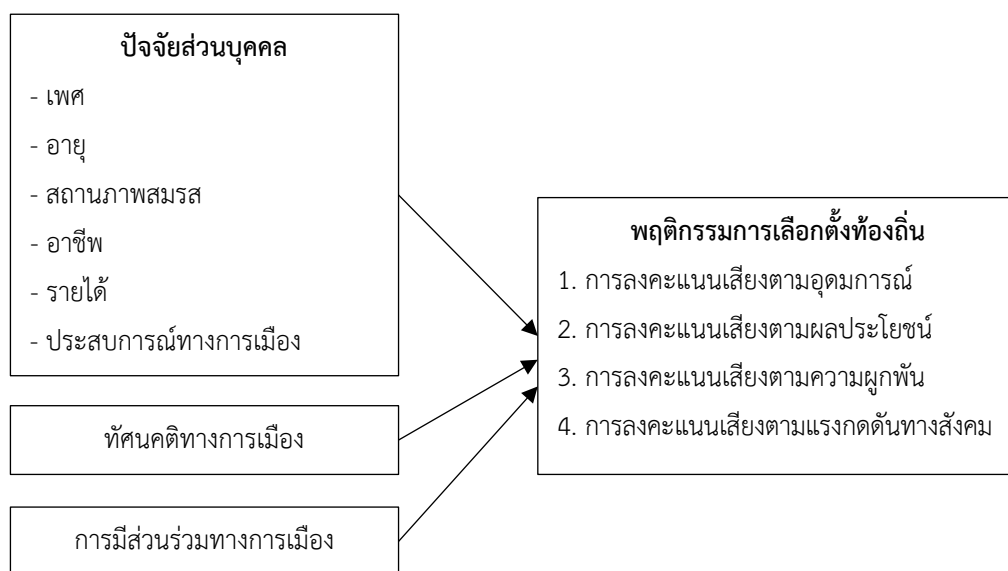
ทางอุดมการณ์ ความรู้สึกผูกพันกับพรรคหรือกลุ่มการเมือง และภาพลักษณ์ของผู้สมัคร ล้วนเป็นฐานสำคัญของการตัดสินใจ (Campbell et al., 1960) จึงไม่อาจอธิบายพฤติกรรมการเลือกตั้งด้วยเหตุผลด้านผลประโยชน์เพียงอย่างเดียว แต่ต้องพิจารณาทั้งมิติความรู้สึก การยึดโยง และบริบททางสังคมที่โอบล้อมผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ด้วย กรอบทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen (1991) ขยายความเข้าใจเรื่องทัศนคติและการตัดสินใจเชิงพฤติกรรม โดยเสนอว่า ความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้นกับสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมนั้น การรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ว่าตนสามารถควบคุมหรือปฏิบัติได้จริง หากประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเลือกตั้งท้องถิ่น เชื่อว่าสังคมหรือชุมชนรอบข้างเห็นว่าควรไปใช้สิทธิ และรู้สึกว่าการไปเลือกตั้งทำได้ไม่ยุ่งยาก ปัจจัยเหล่านี้ย่อมสะสมเป็นความตั้งใจที่จะไปใช้สิทธิ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ Cialdini et al. (1990) ที่ชี้ว่า พฤติกรรมมนุษย์จำนวนมากตอบสนองต่อบรรทัดฐานและความคาดหวังทางสังคม เมื่อคนรับรู้ว่าการกลุ่มของตนควรมีส่วนร่วม ก็มีแนวโน้มจะปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานนั้น ในมิติบรรทัดฐานและอิทธิพลทางสังคม ยังมีหลักฐานจากงานภาคสนามที่แสดงให้เห็นว่า การแจ้งเตือน การชวนและแรงกดดันทางสังคมจากเครือข่ายใกล้ชิด สามารถเพิ่มอัตราการไปใช้สิทธิได้อย่างมีนัยสำคัญ (Gerber et al., 2008) ทำให้เห็นว่า พฤติกรรมการเลือกตั้งมิได้เป็นเพียงการตัดสินใจส่วนบุคคล แต่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยสัญญาณและแรงผลักดันจากคนรอบข้าง ซึ่งสัมพันธ์กับกรอบทฤษฎีที่มองการเมืองในฐานะพฤติกรรมที่ฝังอยู่ในเครือข่ายสังคมแนวคิดด้านทุนทางสังคมให้ความสำคัญกับโครงสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจในชุมชนว่า เป็นปัจจัยที่กำหนดโอกาสในการรับข้อมูล การร่วมกิจกรรม และการถูกชักชวน (Putnam, 2000; Huckfeldt & Sprague, 1995) ชุมชนที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมักมีช่องทางการสื่อสารและกลไกการชวนกันไปใช้สิทธิที่ชัดเจน ทำให้ต้นทุนด้านข้อมูลและการตัดสินใจลดลง ขณะเดียวกัน Civic Voluntarism Model (Verba et al., 1995) เสนอว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองขึ้นกับ 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1. ทรัพยากร เช่น เวลา การศึกษา รายได้ ทักษะ 2. แรงจูงใจ และ 3. การถูกชักชวนผ่านเครือข่าย หากขาดทรัพยากร คนอาจมีทัศนคติที่ดีแต่ไม่สามารถเปลี่ยนเป็นการลงมือได้เต็มที่ งานวิจัยของ Wolfinger & Rosenstone (1980) และ Rosenstone & Hansen (1993) ก็ชี้ว่า กลุ่มที่มีทรัพยากรสูงมักมีโอกาสเข้าร่วมทางการเมืองมากกว่า เพราะรับมือกับต้นทุนของการมีส่วนร่วมได้ดีกว่า งานวิจัยของ Zaller (1992) เสนอว่า ด้วยกระบวนการรับและใช้ข้อมูลทางการเมือง อธิบายว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะรับข้อมูลเฉพาะเท่าที่เข้าถึงและสอดคล้องกับกรอบคิดเดิม จากนั้นจึงนำชุดข้อมูลบางส่วนมาใช้เมื่อต้องตัดสินใจในคูหา หากพื้นที่หนึ่งมีช่องทางข้อมูลที่เข้มแข็ง โปร่งใส ใกล้ชิดกับชีวิตประจำวัน ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ การรับรู้ และการลงคะแนนจะชัดเจนขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดต้นทุนผลประโยชน์ของ Downs และสมการการลงคะแนนของ Riker & Ordeshook ที่มองการได้รับข้อมูลและความรู้สึกหน้าที่พลเมืองเป็นส่วนหนึ่งของผลตอบแทนในการไปใช้สิทธิ ด้านอัตลักษณ์และพลวัตทางสังคม ทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคมของ Tajfel & Turner (1979) ชี้ให้เห็นว่า คนมักนิยามตนเองผ่านการเป็นสมาชิกของกลุ่มบรรทัดฐานและท่าทีของกลุ่มจึงส่งผลต่อการเลือกข้างและการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีตัวแบบในชุมชน เช่น ผู้นำท้องถิ่นหรือกลุ่มกิจกรรมที่ยืนยันการไปใช้สิทธิอย่างสม่ำเสมอ สามารถสร้างแรงคาดหวังร่วมของกลุ่มและยกระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกได้ แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) ย้ำว่า พฤติกรรมจำนวนมากเกิดจากการสังเกตแบบอย่างและการได้รับการเสริมแรง หากบรรยากาศชุมชนให้คุณค่ากับการเลือกตั้ง การเลียนแบบและความคุ้นชินทางพฤติกรรมก็จะตามมา งานด้านพัฒนาการเมือง เช่น Converse (1964) และ Sears & Levy (2003) ชี้ว่า ทัศนคติและรูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคคลถูกหล่อหลอมจากประสบการณ์ทางสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วงวัย ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุจึงอาจปรากฏชัดในบางมิติ เช่น อุดมการณ์หรือการตีความการเมือง แต่ไม่จำเป็นต้องส่งผลต่อทุกด้านของพฤติกรรมการเลือกตั้งอย่างเท่าเทียมกัน มุมมองนี้ช่วยรองรับการตีความผลวิจัยที่พบความแตกต่างเชิงช่วงวัยเฉพาะบางด้าน ในภาพกว้าง Norris (2002) เสนอแนวคิดว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่มีได้ลดลง แต่เปลี่ยนรูปและอาศัยช่องทางใหม่ทั้งในระบบเลือกตั้งและนอกระบบเลือกตั้ง หากเชื่อมกับบริบทท้องถิ่นที่มีเวทีชุมชน กลไกสื่อสารระดับหมู่บ้านและกิจกรรมสาธารณะ จะเห็นว่า

โครงสร้างโอกาสในระดับพื้นที่ที่สามารถเสริมให้ทัศนคติที่ดีและบรรทัดฐานเชิงบวกแปรเปลี่ยนเป็นการมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่องในชีวิตจริงได้ Coleman (1990) ยังเสนอให้มองโครงสร้างทางสังคม บรรทัดฐานและความสัมพันธ์ในฐานะทรัพยากรเชิงโครงสร้างที่กำหนดช่องทางการกระทำของปัจเจก งานในสายนี้ช่วยสนับสนุนมุมมองว่าพฤติกรรมการเลือกตั้งไม่ใช่ผลลัพธ์ของการตัดสินใจลำพัง หากแต่เกิดจากการผสมผสานระหว่างทัศนคติ แรงจูงใจ ต้นทุน ทรัพยากร และข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่แต่ละคนเผชิญ เมื่อสังเคราะห์วรรณกรรมทั้งหมดเข้าด้วยกัน งานศึกษานี้จึงวางกรอบแนวคิดโดยมองว่าทัศนคติทางการเมืองและบรรทัดฐานทางสังคมเป็นแรงผลักดันภายในทรัพยากรส่วนบุคคลและเครือข่ายชุมชนทำหน้าที่ลดต้นทุนและเพิ่มโอกาสของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองในชีวิตประจำวันและการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะสะท้อนต่อไปในพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นในลักษณะที่ตรวจสอบได้เชิงประจักษ์ ทั้งในมิติความแตกต่างตามปัจจัยส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และอิทธิพลของตัวแปรด้านทัศนคติและการมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งจริงในบริบทจังหวัดหนองคาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อใช้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยยึดโยงกับทฤษฎีหลัก 5 ประการ ดังนี้ 1) ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (rational choice/spatial voting) ของ Downs (1957) เห็นว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งประเมินผลได้เสียของนโยบาย เมื่อทัศนคติทางการเมืองเอนเอียงเชิงผลประโยชน์และโครงสร้างรายได้/อาชีพเอื้อประโยชน์ ย่อมมีแนวโน้มลงคะแนน ตามผลประโยชน์ (Downs, 1957) 2) ทฤษฎีโครงสร้าง ความเชื่อและการลงคะแนนตามประเด็น (ideological constraint/issue voting) มองว่าผู้มีโครงสร้างอุดมการณ์ชัดและคัดกรองข้อมูลตามจุดยืน จะจับคู่ผู้สมัครและนโยบายกับหลักคิดของตนได้สม่ำเสมอ จึงลงคะแนน ตามอุดมการณ์ (Converse, 1964; Zaller, 1992) 3) ทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคมและแบบจำลองมิชิแกน (social identity & party identification) เชื่อว่าการระบุตัวกับกลุ่ม/พรรคทำหน้าที่เป็นเข็มทิศระยะยาว ส่งผลให้เกิดการลงคะแนน ตามความผูกพัน (Tajfel & Turner, 1979; Campbell et al., 1960) 4) ทฤษฎีบรรทัดฐานทางสังคมและผลเครือข่าย (social norms/network effects) อธิบายว่า ความคาดหวังของชุมชนและแรงกดดันจากเครือข่ายทางสังคมทำให้ผู้มีสิทธิปรับพฤติกรรมลงคะแนนให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน จึงเกิดการลงคะแนน ตามแรงกดดันทางสังคม (Cialdini, 2006; Huckfeldt & Sprague, 1995) และ 5) โมเดลอาสาสมัครเชิงพลเมือง/โมเดลทรัพยากร (civic voluntarism/resource model) ระบุว่า ทรัพยากร เวลา และประสบการณ์การมีส่วนร่วมยกระดับความรู้และประสิทธิผลทางการเมือง (political efficacy) เพิ่มโอกาสการไปใช้สิทธิ และทำให้รูปแบบการเลือกมีแบบแผนมากขึ้น (Verba et al., 1995) นอกจากนี้ การเรียนรู้เชิงสังคม และทุนทางสังคมช่วยอธิบายการก่อตัวของทัศนคติและช่องทางการชักชวนภายในเครือข่าย ซึ่งท้ายที่สุดสะท้อนในพฤติกรรมลงคะแนน (Bandura, 1977; Coleman, 1990; Putnam, 2000)

ทฤษฎีทั้งหมดข้างต้นจึงสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง กับตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดหนองคาย และกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย ในการเลือกตั้งวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2568 มีผู้มีสิทธิ 406,647 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2568) ครอบคลุมทุกอำเภอ ได้แก่ เมืองหนองคาย ท่าบ่อ โพนพิสัย ศรีเชียงใหม่ สังคม สระใคร เฝ้าไร่ รัตนวาปี และโพธิ์ตาก รวม 9 อำเภอ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย จำนวน 400 คน จากการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่ออกแบบขึ้นเพื่อวัดความคิดเห็น มุมมอง และความเชื่อของประชาชนต่อการเมืองและการเลือกตั้งท้องถิ่น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามที่วัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดหนองคาย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 5 คำถามแบบปลายเปิด (open-ended) เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการตัดสินใจในการเลือกตั้ง

การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้น

คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ทุกรายการมีค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ (≥ 0.50) ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่าหรือมีข้อเสนอแนะถูกปรับแก้ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) เพื่อประเมินความสม่ำเสมอภายในของแต่ละตอนของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบพบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับยอมรับได้ตามเกณฑ์ ($\alpha \geq 0.70$) ทั้งในส่วนของการทัศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น รวมทั้งในภาพรวมของแบบสอบถาม แสดงให้เห็นว่า เครื่องมือมีเสถียรภาพเพียงพอสำหรับการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดหนองคาย จำนวน 400 คน

3.2 ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียดความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถาม เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและลงพื้นที่จริงประกอบกับการเก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์

3.4 ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตลอดจนระดับทัศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น

4.2 การทดสอบค่าที (independent samples t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีที่เหมาะสมตามสมมติฐานของข้อมูล

4.3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น

4.4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อศึกษาความสามารถในการพยากรณ์และอิทธิพลของทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยรายงานค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (B) สัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β) ค่า t ค่า R ค่า R^2 ที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R^2) และค่า F ของแบบจำลอง รวมทั้งตรวจสอบสมมติฐานที่เกี่ยวข้องก่อนการแปลผล

4.5 การตรวจสอบสมมติฐานของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบสมมติฐานที่จำเป็นอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ความเป็นเชิงเส้นโดยใช้แผนภาพกระจาย ความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อนด้วยสถิติ Durbin-Watson การแจกแจงปกติของค่าคลาดเคลื่อนด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov ความแปรปรวนคงที่ด้วยการพิจารณาแผนภาพกระจายของเศษเหลือกับค่าที่พยากรณ์ และพหุสหสัมพันธ์ด้วยค่าดัชนี VIF และค่า Tolerance ผลการตรวจสอบพบว่าเงื่อนไขทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ จึงดำเนินการประมาณแบบจำลองและรายงานผลถดถอยพหุคูณ

ในการแปลผลค่าเฉลี่ยจากมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้เกณฑ์ดังนี้

- 1.00–1.80 = มีพฤติกรรมการเลือกตั้ง /ทัศนคติทางการเมือง/การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับน้อยที่สุด
- 1.81–2.60 = มีพฤติกรรมการเลือกตั้ง /ทัศนคติทางการเมือง/การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับน้อย
- 2.61–3.40 = มีพฤติกรรมการเลือกตั้ง /ทัศนคติทางการเมือง/การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง
- 3.41–4.20 = มีพฤติกรรมการเลือกตั้ง /ทัศนคติทางการเมือง/การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมาก
- 4.21–5.00 = มีพฤติกรรมการเลือกตั้ง /ทัศนคติทางการเมือง/การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น ทัศนคติทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดหนองคายในจังหวัดหนองคาย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น ทัศนคติทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดหนองคาย

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. พฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น	3.66	0.79	มาก
2. ทัศนคติทางการเมือง	3.77	0.77	มาก
3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.65	0.79	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดหนองคายโดยรวมมีระดับ พฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น ทัศนคติทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ทัศนคติทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.77) แสดงว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการเมือง เช่น การตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง การมีมุมมองเชิงบวกต่อกระบวนการประชาธิปไตย และการเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. พฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.79) แสดงว่า ประชาชนมีพฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับมาก เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ การพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครก่อนตัดสินใจเลือก และการติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง

3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.79) สะท้อนว่า ประชาชนมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และการร่วมผลักดันประเด็นสาธารณะ

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดหนองคายมีความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการเมืองท้องถิ่นในระดับมาก ทั้งในด้านทัศนคติ พฤติกรรม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสะท้อนถึงการเติบโตของจิตสำนึกประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน.

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดหนองคาย ทั้งนี้ ในการตรวจสอบสมมติฐานของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเงื่อนไขก่อนดำเนินการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า

1. ความเป็นเชิงเส้น ตรวจสอบด้วยแผนภาพกระจายของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ผลปรากฏว่าความสัมพันธ์มีลักษณะเชิงเส้นเพียงพอสำหรับการใช้แบบจำลองเชิงเส้น

2. ความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อน ประเมินด้วยค่าสถิติ Durbin-Watson เท่ากับ 1.92 ซึ่งอยู่ในช่วง 1.50 ถึง 2.50 จัดว่าอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ สะท้อนว่าค่าคลาดเคลื่อนไม่แสดงปัญหาการพึ่งพากันอย่างมีนัยสำคัญ

3. การแจกแจงใกล้ปกติของค่าคลาดเคลื่อน ตรวจสอบด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov ให้ค่า p มากกว่า 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานว่าเศษเหลือมีการแจกแจงใกล้เคียงการแจกแจงปกติ

4. ความแปรปรวนคงที่ ตรวจสอบด้วยแผนภาพกระจายระหว่างค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานกับค่าที่พยากรณ์ ไม่พบรูปแบบรูปพัดหรือแนวโน้มที่ชัดเจน สอดคล้องกับสมมติฐานความแปรปรวนคงที่ของเศษเหลือ

5. พหุสหสัมพันธ์ ตรวจสอบด้วยค่าดัชนี VIF และค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทุกตัว พบว่า VIF น้อยกว่า 10 และ Tolerance มากกว่า 0.10 จึงไม่พบปัญหาพหุสหสัมพันธ์ที่น่ากังวล ทั้งนี้ค่าสหสัมพันธ์รายคู่ระหว่างตัวแปรอิสระอยู่ในช่วง r เท่ากับ 0.152 ถึง 0.692 ซึ่งไม่เกิน 0.80 สนับสนุนข้อสรุปว่า แบบจำลองมีความเหมาะสมในการนำเสนอผลถดถอยพหุคูณต่อไป

จากนั้น ผู้วิจัยตรวจสอบสมมติฐานของแบบจำลองถดถอยพหุคูณ พบว่า เชิงเส้น อิสระของค่าคลาดเคลื่อน การแจกแจงใกล้ปกติ ความแปรปรวนคงที่ และไม่พบพหุสหสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ ค่าที่ใช้ตรวจ ได้แก่ Durbin-Watson เท่ากับ 1.92 ผล Kolmogorov-Smirnov มี p มากกว่า .05 VIF ประมาณ 2.54 และ Tolerance ประมาณ 0.39 โดยเกณฑ์ยอมรับได้ คือ Tolerance มากกว่า 0.10 และ VIF น้อยกว่า 10

ตารางที่ 2 การตรวจสอบพหุสหสัมพันธ์ของตัวแปรทำนายในแบบจำลองถดถอยพหุคูณด้วยค่า Tolerance และ VIF

ตัวแปรพยากรณ์	Collinearity	
	Tolerance	VIF
ทัศนคติทางการเมือง (AT)	0.39	2.54
การมีส่วนร่วมทางการเมือง (PP)	0.39	2.54

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าความคงทน (Tolerance) ของตัวแปรทำนายทั้งทัศนคติทางการเมือง (AT) และการมีส่วนร่วมทางการเมือง (PP) เท่ากับ 0.39 และค่า VIF เท่ากับ 2.54 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ จึงสรุปได้ว่า แบบจำลองไม่พบปัญหาพหุสหสัมพันธ์ และสามารถดำเนินการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณในตารางถัดไปได้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดหนองคาย

ตัวแปรพยากรณ์	B	S.E.b	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.53	0.11		4.67	$p < 0.001$
ทัศนคติทางการเมือง (AT)	0.14	0.05	0.14	3.09	$p < 0.001$
การมีส่วนร่วมทางการเมือง (PP)	0.71	0.04	0.71	15.82	$p < 0.001$
$R = 0.826, R^2 = 0.683, \text{Adjusted } R^2 = 0.681, \text{Std. Error} = 0.443, F = 426.967, p < 0.001$					

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน พบว่าทัศนคติทางการเมือง (AT) และการมีส่วนร่วมทางการเมือง (PP) ส่งอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทัศนคติทางการเมือง (AT) มีค่า $B = 0.14$, $S.E.b = 0.05$, $\beta = 0.14$, $t = 3.09$, $p < 0.001$ ขณะที่การมีส่วนร่วมทางการเมือง (PP) มีค่า $B = 0.71$, $S.E.b = 0.04$, $\beta = 0.71$, $t = 15.82$, $p < 0.001$ แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง (PP) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นมากกว่าทัศนคติทางการเมือง (AT) เมื่อพิจารณาจากค่า β นอกจากนี้ ค่าคงที่มีค่า $B = 0.53$, $S.E.b = 0.11$, $t = 4.67$, $p < 0.001$ สรุปได้ว่า เมื่อประชาชนมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นและมีทัศนคติทางการเมืองเชิงบวกสูงขึ้น ยิ่งคาดหมายให้เกิดพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นที่เข้มแข็งมากขึ้น โดยเฉพาะปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งมีน้ำหนักอิทธิพลเด่นชัดที่สุดตามค่า (β) ของแบบจำลอง ทั้งนี้ผลการตรวจสอบพหุสัมพันธ์ได้รายงานไว้ในตารางก่อนหน้าแล้วและอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้

สรุปผลการทดสอบ แบบจำลองมีนัยสำคัญทางสถิติและอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นได้ร้อยละ 68.3 ($R^2 = 0.683$, Adjusted $R^2 = 0.681$) โดยรวมแล้วการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีน้ำหนักอิทธิพลสูงกว่าทัศนคติทางการเมือง ตามค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β)

สรุปแบบจำลองและสมการพยากรณ์ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณชี้ว่า ทัศนคติทางการเมือง (AT) และการมีส่วนร่วมทางการเมือง (PP) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอิทธิพลมากกว่า ($\beta_{PP} = 0.71 > \beta_{AT} = 0.14$) แบบจำลองผ่านการตรวจสอบสมมติฐานหลักแล้วอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ แบบจำลองและสมการพยากรณ์ ดังนี้

$$\text{สมการทั่วไป} \quad \hat{Y} = \beta_0 + \beta_1 (\text{ทัศนคติทางการเมือง}) + \beta_2 (\text{การมีส่วนร่วมทางการเมือง}) + \epsilon$$

$$\text{สมการเชิงตัวเลข} \quad \hat{Y} = 0.53 + 0.14(\text{ทัศนคติทางการเมือง}) + 0.71(\text{การมีส่วนร่วมทางการเมือง}) + \epsilon$$

การอภิปรายผล

1. ระดับของทัศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดหนองคาย มีทัศนคติทางการเมืองในทางบวก มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในชีวิตประจำวัน และมีพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นที่สอดคล้องกับทั้งทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ทำได้สูงกว่าคือการรับรู้ข่าวสาร การเข้าถึงกิจกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ ขณะที่ด้านที่ทำได้ต่ำกว่า คือ การติดตามผลและการประเมินผลหลังการดำเนินกิจกรรม ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับบริบทของจังหวัดหนองคายที่ผลของนโยบายท้องถิ่นใกล้ชิดตัวและจับต้องได้ ช่องทางสื่อสารของชุมชนทำงานได้จริงและบรรทัดฐานของชุมชนเอื้อต่อการแปลงความตั้งใจเป็นการปฏิบัติ ทั้งยังสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัยที่อธิบายว่าทัศนคติทางการเมืองและบรรทัดฐานของชุมชนผลักดันไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ Campbell et al. (1960), Cialdini et al. (1990) และ Ajzen (1991)

2. ความแตกต่างของพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า รายได้ต่อเดือนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น ขณะที่อายุแตกต่างเฉพาะด้านอุดมการณ์ ส่วนเพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และประสบการณ์ทางการเมืองไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ภาพรวมสะท้อนบทบาทของทรัพยากรที่ช่วยลดต้นทุนของการไปใช้สิทธิ เช่น เวลา การเดินทาง และการเข้าถึงข้อมูล ทำให้กลุ่มที่มีทรัพยากรพร้อมจัดการข้อจำกัดได้คล่องตัวกว่า ความแตกต่างตามช่วงวัยที่ปรากฏเฉพาะด้านอุดมการณ์สัมพันธ์กับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมและการเมืองตามช่วงชีวิต จึงไม่ขยายผลไปทุกมิติของพฤติกรรม ขณะที่ปัจจัยพื้นฐานอื่นไม่ก่อให้เกิดความแตกต่าง อาจสะท้อนพลังของเครือข่ายชุมชน

การสื่อสารในพื้นที่และความสะดวกของกระบวนการเลือกตั้งที่ช่วยยกระดับความพร้อมใกล้เคียงกันในหลายกลุ่ม ผลดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรและโอกาสในการมีส่วนร่วมในฐานะตัวขับเคลื่อนมากกว่าคุณลักษณะพื้นฐานเพียงลำพัง และไปในทิศทางเดียวกับงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ Civic Voluntarism Model ซึ่งชี้บทบาทของเวลา ทักษะ ทรัพยากร และการชวนเชิญผ่านเครือข่ายต่อพฤติกรรมทางการเมือง (Verba et al., 1995; Rosenstone & Hansen, 1993; Wolfinger & Rosenstone, 1980) รวมทั้งหลักฐานว่าด้วยอิทธิพลของช่วงชีวิตต่อโครงสร้างอุดมการณ์ (Converse, 1964; Sears & Levy, 2003) และบทบาทของเครือข่ายและทุนทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น (Huckfeldt & Sprague, 1995; Putnam, 2000; Norris, 2002) ซึ่งช่วยอธิบายว่า ทำไมปัจจัยพื้นฐานบางประการจึงไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างเชิงพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญในบริบทจังหวัดหนองคาย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมเด่นชัดกว่าทัศนคติทางการเมือง การตีความในบริบทจังหวัดหนองคายชี้ว่า เมื่อประชาชนติดตามข้อมูลสาธารณะ เข้าร่วมเวทีประชาคม สื่อสารในเครือข่ายชุมชน และช่วยงานสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ ความพร้อมเชิงพฤติกรรมจะก่อตัวเป็นความเคยชินการมีส่วนร่วม ทำให้การไปใช้สิทธิเป็นขั้นตอนต่อเนื่องตามธรรมชาติ ขณะเดียวกันทัศนคติทางการเมืองในทางบวกทำหน้าที่เป็นแรงหนุนภายใน ช่วยลดความรู้สึกว่าการเมืองไกลตัวและเปิดรับข้อมูลเชิงนโยบายมากขึ้น ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัยที่วางให้ทัศนคติทางการเมืองและบรรทัดฐานของชุมชนผลักดันไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น อีกทั้งไปในทิศทางเดียวกับงานที่อธิบายว่าผลตอบแทนด้านข้อมูลและแรงจูงใจจากเครือข่ายช่วยเพิ่มน้ำหนักการตัดสินใจออกไปใช้สิทธิ (Downs, 1957; Riker & Ordeshook, 1968) รวมถึงหลักฐานภาคสนามที่ยืนยันอิทธิพลของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อการออกไปใช้สิทธิ (Gerber et al., 2008) ข้อเสนอเชิงปฏิบัติจากผลนี้ คือ ควรต่อยอดกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เข้าถึงง่าย สม่าเสมอ และมีการเชิญชวนอย่างเป็นระบบ เพื่อแปลงทัศนคติที่ดีให้กลายเป็นการตัดสินใจในวันเลือกตั้งได้จริงและต่อเนื่อง

4. อิทธิพลของทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์แบบจำลองถดถอยพหุคูณยืนยันว่า ทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยรวมแล้วการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอิทธิพลมากกว่า สอดคล้องกับผลความสัมพันธ์ในข้อที่ 3 และตอกย้ำบทบาทเชิงกลไกของการลงมือปฏิบัติ เช่น การติดตามข้อมูลท้องถิ่น การเข้าร่วมเวทีสาธารณะ การสื่อสารในเครือข่ายชุมชนและการช่วยงานสาธารณะที่เชื่อมจากเจตคติไปสู่ การกระทำจริงในคูหาลงคะแนน ผลการตรวจสอบสมมติฐานของแบบจำลอง ได้แก่ ความเป็นอิสระของค่าคงเหลือ ความเป็นเส้นตรง การกระจายใกล้เคียงปกติ ความแปรปรวนคงที่ และการไม่มีพหุสหสัมพันธ์ที่น่ากังวลอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ จึงเพิ่มความเชื่อมั่นต่อข้อสรุปเชิงอิทธิพลในบริบทจังหวัดหนองคาย ทั้งนี้ผลลัพธ์สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัย และสนับสนุนงานที่ให้บทบาทนำแก่ทรัพยากร เวลา ทักษะ และการชวนเชิญผ่านเครือข่ายในการผลักดันพฤติกรรมทางการเมือง (Verba et al., 1995; Huckfeldt & Sprague, 1995; Putnam, 2000; Norris, 2002) นิยเชิงปฏิบัติ คือ ควรลงทุนกับโครงสร้างการมีส่วนร่วมที่ลดต้นทุนการเข้าร่วม ได้แก่ เวลา ระยะเวลา ขั้นตอน และการเข้าถึงข้อมูล พร้อมอาศัยเครือข่ายชุมชนเป็นคั่นโยก เพื่อแปลงทัศนคติทางการเมืองที่ดีให้เป็นพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและสม่าเสมอมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในชีวิตประจำวันมีผลต่อพฤติกรรมการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งท้องถิ่นมากกว่าการมีทัศนคติที่ดีเพียงอย่างเดียว ประชาชนที่ติดตามข่าวท้องถิ่น เข้าร่วมเวทีชุมชน และสื่อสารในเครือข่าย จะตัดสินใจไปใช้สิทธิสูงกว่าอย่างชัดเจน
2. ทัศนคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถอธิบายพฤติกรรม การเลือกตั้งท้องถิ่นได้ดีในบริบทจังหวัดหนองคาย แบบจำลองผ่านการตรวจสอบสมมติฐานที่สำคัญครบถ้วน จึงมีความน่าเชื่อถือในการนำไปใช้พยากรณ์ค่าเฉลี่ยของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ใกล้เคียง
3. กลไกเชื่อมจากความคิดไปสู่การลงมือทำ กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอทำให้เกิดความเคยชิน และลดความรู้สึกลัวการเมืองกลัวตัว เมื่อชุมชนมีพื้นที่แลกเปลี่ยนข้อมูลและเชิญชวนกันอย่างต่อเนื่อง การไปใช้สิทธิกลายเป็นพฤติกรรมปกติของประชาชน
4. ความแตกต่างด้านพฤติกรรมตามรายได้ต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ปัจจัยพื้นฐานอื่นหลายด้าน ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนว่าทรัพยากรช่วยลดต้นทุนของการมีส่วนร่วม เช่น เวลา การเดินทาง และการเข้าถึงข้อมูล พร้อมกันนั้นเครือข่ายชุมชนและช่องทางสื่อสารท้องถิ่นช่วยดึงระดับความพร้อมของกลุ่มต่าง ๆ ให้ใกล้เคียงกัน
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรลงทุนในกิจกรรมที่เข้าถึงง่ายและต่อเนื่อง ลดต้นทุนการเข้าร่วมของประชาชน และใช้เครือข่ายชุมชนเป็นคั่นโยกเพื่อแปลงทัศนคติที่ดีให้เป็นการตัดสินใจไปใช้สิทธิ มาตรการลักษณะนี้มีโอกาสยกระดับอัตราการใช้สิทธิอย่างทั่วถึงและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ผลวิจัยชี้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นมากที่สุด จึงควรสื่อสารนโยบายให้เข้าใจง่ายและเข้าถึงได้จริง เช่น ทำสรุปนโยบายหน้าเดียว จัดเวทีสาธารณะประจำอำเภอ เปิดช่องทางถามตอบที่กำหนดเวลาตอบกลับชัดเจน และสื่อสารทั้งออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อพาประชาชนก้าวจากการรับรู้ ไปสู่การลงมือมีส่วนร่วม
- 1.2 เมื่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงตามผลประโยชน์และการลงคะแนนเสียงตามความผูกพันอยู่ในระดับสูง ควรเน้นผลลัพธ์ที่จับต้องได้ต่อครัวเรือนและชุมชน เช่น การบริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานความคืบหน้าโครงการ พร้อมใช้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ตั้งคำถามและอธิบาย ไม่ใช่ชี้หน้าเพื่อคงความโปร่งใสและบรรเทาฐานพลเมืองเชิงบวก
- 1.3 กลุ่มรายได้ปานกลางตอบสนองต่อข้อเสนอเชิงนโยบายมากกว่ากลุ่มรายได้สูง จึงควรเน้นสารเกี่ยวกับบริการสาธารณะและประโยชน์ต่อชุมชนให้ชัดส่วนกลุ่มรายได้สูงให้เน้นความโปร่งใส ความภาคภูมิใจของกติกา และการลดขั้นตอนต้นทุนทางกฎระเบียบ
- 1.4 กรณีพบความแตกต่างเฉพาะในมิติการลงคะแนนเสียงตามอุดมการณ์ ระหว่างวัยหนุ่มสาวกับวัยกลางคน ดังนั้นสำหรับอายุ 18-40 ปี ควรย้ำหลักการความรับผิดชอบ และการตรวจสอบได้ ส่วนอายุ 41-60 ปี ควรเชื่อมหลักการเข้ากับผลลัพธ์ที่เห็นได้จริงในครัวเรือนและชุมชน
- 1.5 เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และประสบการณ์ทางการเมืองไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างอย่าง มีนัยสำคัญ จึงไม่จำเป็นต้องแยกแคมเปญตามตัวแปรเหล่านี้ เพียงสื่อสารด้วยสารกลางที่เข้าถึงได้ทุกกลุ่มจัดช่องทางที่หลากหลาย และเป็นมิตร และย้ำบรรเทาฐานพลเมืองเชิงบวก แทนการใช้แรงกดดันหรือการตำหนิ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มตัวแปรกลางและตัวแปรกำกับที่อธิบายกลไกระหว่างทัศนคติการมีส่วนร่วม และพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นให้ชัดเจนขึ้น เช่น ความเข้าใจเนื้อหานโยบาย ความไว้วางใจต่อสถาบันท้องถิ่น ความน่าเชื่อถือ ของผู้สมัคร และทุนทางสังคมระดับชุมชน การเก็บตัวแปรเหล่านี้จะช่วยเปิดเส้นทางอธิบายที่ครบวงจร และลดปัญหาการตีความเชิงเส้นตรงที่อาจมองข้ามบทบาทของปัจจัยแทรกซ้อน

2.2 ควรปรับปรุงเครื่องมือวัดให้มีความละเอียดและความเที่ยงตรงสูงขึ้นโดยใช้มาตรวัด 7 ระดับ เพิ่มข้อคำถามที่ไล่ระดับให้ครอบคลุมทุกมิติย่อย และทบทวนถ้อยคำให้ชัดเจน ลดความกำกวมของรายการคำถาม ควบคุมกับการทดสอบความเชื่อมั่นรายมิติและตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม เพื่อให้คะแนนสะท้อนโครงสร้างแนวคิดได้แม่นยำ

2.3 ควรผสมวิธีเชิงคุณภาพควบคู่กับเชิงปริมาณ โดยจัดสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มย่อยสำคัญ เช่น กลุ่มรายได้ปานกลาง กลุ่มวัยต่าง ๆ และผู้นำชุมชน เพื่ออธิบายเหตุผลเบื้องหลังรูปแบบตัวเลขที่พบ และระบุปัจจัยเชิงบริบทที่แบบสอบถามอาจไม่ครอบคลุม ผลเชิงคุณภาพจะช่วยตีความตัวเลขให้ลึกขึ้นและชี้แนะแนวทางปรับเครื่องมือวัดสำหรับการศึกษาในอนาคต

2.4 ควรออกแบบการเก็บข้อมูลแบบหลายระยะเวลา ครอบคลุมช่วงก่อนเลือกตั้ง ระหว่างการหาเสียงและหลังเลือกตั้ง เพื่อจับพลวัตและทิศทางเชิงเหตุผลของการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ควรใช้ชุดคำถามแกนกลางที่สอดคล้องกันทุกระยะ เพื่อติดตามเส้นทางการเปลี่ยนจากทัศนคติและการมีส่วนร่วมไปสู่พฤติกรรมได้อย่างต่อเนื่องและน่าเชื่อถือ

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2568). *ข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2568*. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice-Hall.
- Campbell, A., Converse P. E., Miller W. E., & Stokes D. E. (1960). *The American Voter*. John Wiley and Sons.
- Cialdini, R. B. (2006). *Influence The Psychology of Persuasion* (Rev. ed). Harper Business.
- Cialdini, R. B., Kallgren, C. A., & Reno, R. R. (1990). A focus theory of normative conduct. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(6), 1015–1026.
- Coleman, J. S. (1990). *Foundations of Social Theory*. The University of Chicago Press.
- Converse, P. E. (1964). The nature of belief systems in mass publics. In D. E. Apter (Ed.), *Ideology and Discontent* (pp. 206–261). Free Press.
- Downs, A. (1957). *An economic theory of democracy*. Harper.
- Gerber, A. S., Green, D. P., & Larimer, C. W. (2008). Social pressure and voter turnout. *American Political Science Review*, 102(1), 33–48.
- Huckfeldt, R., & Sprague, J. (1995). *Citizens, politics, and social communication: Information and influence in an election campaign*. Cambridge University Press.
- Norris, P. (2002). *Democratic phoenix: reinventing political activism*. Cambridge University Press.

- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Riker, W. H., & Ordeshook, P. C. (1968). A theory of the calculus of voting. *American Political Science Review*, 62(1), 25–42.
- Rosenstone, S. J., & Hansen, J. M. (1993). *Mobilization, participation, and democracy in America*. Macmillan.
- Sears, D. O., & Levy, S. (2003). Childhood and adult political development. In D. O. Sears, L. Huddy, & R. Jervis (Eds.), *The Oxford Handbook of Political Psychology*. Oxford University Press.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The Social Psychology of Intergroup Relations*. Brooks and Cole.
- Verba, S., Scholzman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.
- Wolfinger, R. E., & Rosenstone, S. J. (1980). *Who Votes*. Yale University Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.
- Zaller, J. (1992). *The nature and origins of mass opinion*. Cambridge University Press.